

Dunántúli Napló

027 1973 APR 12

244
1 800 000 könyv otthona

Az Országos Széchenyi Könyvtár

A Nemzeti Múzeum Könyvtára: sokáig így nevezték. Pontosan: 1808-tól, amikor a rendek életre hívták a Magyar Nemzeti Múzeumot és a Széchenyi Könyvtárat ennek a keretébe illesztették be. 1949-ben, egy új kormányrendelet értelmében, a könyvtár jogilag kivált a múzeum szervezetéből és hivatalosan is nemzeti könyvtárrá nyilvánítva, önálló állami intézménnyé lett.

Kölcsönzés nincs

Az Országos Széchenyi Könyvtárat minden tizennyolcadik életévét betöltött magyar illetve külföldi állampolgár látogathatja, ha fényképes személyi igazolvánnyal vagy útlevéllel rendelkezik. Kölcsönzés nincs, mégpedig azért, hogy az érdeklődők sose jöjjenek rosszkor, hogy minden könyvet bárkikor megtaláljanak.

A Széchenyi Könyvtár Pesten, 1803. augusztus 20-án nyílt meg. A hazafias érzésű főnemes, Széchenyi Ferenc alapította. Az ő személyes érdeme, hogy a régi nemzeti könyvkinccset országszerte felkutatta, nagy anyagi áldozatvállalással gyűjteménnyé egyesítette, majd közhasználatra bocsátotta. Az alapító gyűjtemény 13 000 nyomtatott könyvből, kétezer kéziratos műből, valamint sok száz térképből és metszetekből állt. Az intézmény fenntartását hosszú időn át szinte kizárólag a társadalom áldozatkészsége biztosította. Később, országgyűlési felhívásra a vármegyék és városok már kötelező járulék formájában bocsátották a könyvtár rendelkezésére a legszükségesebb összeget.

Az intézmény 1804-ben megkapta a kötelepéldány-jogot, vagyis az újonnan megjelenő nyomdatermek ingyen elnyerésének kiváltságát. A Széchenyi-állományt részben magánajándékok, részben vásárlások által néhány évtized alatt sikerült jelentősen bővíteni. 1846-ban aztán elkészült a Nemzeti Múzeum épülete, mely a mai napig is a könyvtár otthona.

Nehéz időszakok is sújtották nemzeti könyvtárunkat. 1838 tavaszán, az egész várost elöntő árvíz hosszú időre megakadályozta a működését. A szabadságharc leverése után pedig a Habsburg politika, amely valamennyi nemzeti intézményünket megbénította, súlyos csöndet parancsolt a könyvek szép birodalmára. Mátray Gábor, a könyvtár akkori vezetője, egy évtizeden át egyetlen munkatársára támaszkodva, a maga erejéből igyekezett használhatóvá tenni a gyűjteményeket! A politikai feszültség enyhülé-

sével, 1866-ban – huszonnyolc évi zárvatartás után – nyílt meg újból a könyvtár az olvasókörzönség előtt. Egyedülálló anyagáról, országos és nemzetközi feladatköréről, jövőjéről dr. Fajcsék Magda, az Olvasószolgálat vezetője tájékoztat:

1711-től

– Könyvtárunk a magyar illetve magyar vonatkozású anyagokat gyűjti. Az alapítástól kezdve érvényesülő kötelességünk, hogy az állományt az utókor számára, mint a magyar könyv múzeuma, megőrizzük. A központi könyvgyűjteménybe – bizonyos ritkaságok kivételével – a Magyarország mindenkori területén 1711-től, illetve külföldön 1600-tól megjelent magyar nyelvű könyvek tartoznak. Hagyatékok révén sok nemzeti nagyságunk, így Kossuth Lajos, Madách Imre, Kisfaludy Sándor magánkönyvtárát is őrizzük. Könyvek, hírlapok és folyóiratok gyűjteményén kívül különgyűjteményeink a következők: Régfő Nyomtatványok Tára, Kéziratár, Kisnyomtatványtár, Zeneműtár, Térképtár, Színház történeti Tár, Mikrofilm-tár.

– Hozzávetőlegesen, mekkora ma a Széchenyi Könyvtár állománya?

– Csaknem ötmillió. Ebből 1 800 000 a könyvállomány. Sajnos, az anyagok tárolásával, a komoly gondjaink vannak, számos külső raktárhelyiséget is igénybe kell vennünk. Ezért a kutatók részére előkészítő munkát is vállalunk: előre benyújtott jegyzék szerint összeállítjuk a kért anyagot.

– Milyen országos, illetve nemzetközi feladatköre van a könyvtárnak?

– A többi könyvtár módszertani irányítása, a belföldi könyvforgalmi és központi katalógusra vonatkozó feladatok ellátása, a nemzetközi cserék szervezése. A keszthelyi, a zirci és a gyöngyösi műemlékkönyvtárak is a Széchenyi Könyvtár gondozása alá tartoznak.

– Vidéki intézmények és magánkutatók számára milyen lehetőséget nyújt az Országos Széchenyi Könyvtár?

– Ők a könyvtárközi kölcsönzés útján kaphatják meg a kért anyagokat. A nálunk található központi katalógusok alapján továbbítjuk a kéréseket a megfelelő intézményekhez és könyvtárakhoz.

22 000 egyetemista

– Kik a leghivebb látogatók?

– Az egyetemisták. A múlt évben 22 000 egyetemista, 18 000 tudományos kutató és 17 000 általános olvasónk volt.

– Milyen különleges kérésekkel keresik fel az Olvasószolgálatot?

– Idősebb embereknek néha eszükbe jut egy-egy könyv, melyet fiatal korukban olvastak; nem emlékeznek sem címére, sem szerzőjére, olykor a borítólap színe vagy egy szereplő neve alapján kérik, hogy keressük elő nekik a könyvet. Erre természetesen nem vállalkozhatunk, mint ahogy azoknak az „élelmes” diákoknak sem segítünk, akik iskolai dolgozatok kérdéseit teszik fel. De örömmel állítottuk össze az egyik debreceni gimnázium diákjainak kérésére a Debrecenből és környékéről szóló helytörténeti anyagot. Szép feladat volt a koppenhágai Királyi Könyvtárral végzett közös munkánk: Andersen Magyarországon kiadott műveinek példányait kérték kölcsön, egy bibliográfiai munkához.

– Milyen fontos feladatok várnak a könyvtár dolgozóira?

– Egyik legfontosabb, évtizedeket felölelő munkánk a régi, porladásnak indult sajtótermékek mikrofilmre vitele. És valamennyi nagy örömmel veszünk részt a költözködés nagy munkájának előkészületeiben. Az Országos Széchenyi Könyvtár új otthona ugyanis a Budavári Palota nyugati, krisztinavárosi épületében lesz.